

Pòrtic

Els geògrafs britànics Peter Vincent i Ian Whyte afirmen a *Unifying geography. Common heritage, shared future*, llibre editat l'any 2004 per John A. Matthews i David T. Herbert, que «la cartografia, en totes les seves múltiples formes, juga i hauria de jugar un paper fonamental dins del modern discurs geogràfic». Una idea que sintetitza perfectament els criteris científics i intel·lectuals que van empènyer la Junta de Govern de la Societat Catalana de Geografia a organitzar un congrés dedicat a estudiar les relacions entre la geografia i la cartografia i no van dubtar a titular-lo «El mapa com a llenguatge geogràfic».

La gestació d'aquest congrés va ser lenta. Diversos socis i algun membre de la Junta de Govern de la Societat Catalana de Geografia havien expressat, de forma reiterada, la necessitat de celebrar un segon congrés català de geografia, ja que començava a fer molts anys que s'havia dut a terme el primer. La tasca engrescadora del vocal Joan Tort i Donada a favor de la seva celebració va contribuir a que la Junta de Govern de la Societat Catalana de Geografia es decidís a estudiar la seva realització. Per tal d'analitzar-ne la viabilitat i definir el tipus de congrés que es volia organitzar es va crear una comissió composta per Montserrat Cuxart, Enric Mendizàbal, Francesc Nadal i Joan Tort. Arran d'un seguit de reunions periòdiques, que van tenir lloc al llarg del curs 2006-2007, la comissió va presentar una sèrie de propostes sobre quin tipus de congrés calia celebrar. Una de les més dolorades es decantava per un congrés de tipus temàtic, la duració del qual no excedís més de tres dies. La seva formulació venia animada bàsicament per dues idees: permetre organitzar un congrés a l'abast dels recursos humans i econòmics de la Societat i servir de base per a la realització de futurs congressos també de caire temàtic.

Aquesta fou la proposta acceptada per la Junta de Govern. Calia decidir, seguidament, quin era el tema geogràfic del congrés i un cop discutides diverses opcions, es va optar per dedicar el congrés a l'estudi de les fecundes relacions entre la geografia i la cartografia. Aleshores, calgué cercar un títol que

definís, de la forma més adient possible, els objectius del congrés. La tasca no va resultar, però, tan senzilla com s'havia pensat de bell antuvi. Després de valorar diverses opcions, s'acceptà, finalment, com a títol: «El mapa com a llenguatge geogràfic».

Amb aquestes criteris fixats la Junta de Govern, constituïda en ple com a comitè organitzador del congrés, va començar a treballar de valent per tal de dur-lo a terme. Es va formar un comitè científic compost per deu membres de rellevància en el món de la geografia i de la cartografia, que van acceptar formar-hi part molt amablement. Es va dividir el congrés en quatre grans àmbits temàtics: 1) cartografia i paisatge; 2) cartografia, cultura i societat; 3) història de la cartografia; i, 4) cartografia i innovació. Per a cadascun d'aquests àmbits es nomenà un ponent diferent: el professor Vicenç M. Rosselló, de la Universitat de València, per a la primera ponència; el professor Josep M. Rabella, de la Universitat de Barcelona, per a la segona; el professor Luis Urteaga, de la Universitat de Barcelona, per a la tercera; i, el professor Xavier Pons, de la Universitat Autònoma de Barcelona, per a la quarta.

Es va sol·licitar l'ajut econòmic i institucional de diversos organismes públics, obtenint una resposta molt positiva de part de l'Institut d'Estudis Catalans, de l'Institut Cartogràfic de Catalunya i de la Diputació de Barcelona. Es va rebre també, des del començament, l'ajut de la Biblioteca Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú. Per la seva part, el professor Mark Monmonnier del departament de geografia de la Syracuse University (Nova York) va acceptar de bon grat impartir la conferència de clausura del congrés. Molta altra gent, tal com s'explica més endavant en el text de la conferència inaugural titulada «La geografia i la cartografia a Catalunya: unes relacions indistriables», va participar en l'organització d'aquest congrés. Tanmateix, m'agradaria esmentar aquí que la figura del cartògraf del set-cents, realitzant tasques d'amidament, i que va esdevenir la magnífica base del pòster i dels tríptics informatius del congrés ens va ser proporcionada per la historiadora Mercè Gras.

El congrés es va celebrar, tal com estava previst, a Barcelona i a Vilanova i la Geltrú durant els dies 29, 30 i 31 de maig de 2008. La crida a participar-hi va tenir una resposta molt positiva per part de la comunitat dels geògrafs, així com d'alguns estudiosos interessats pel món de la cartografia. L'elevat nombre de comunicacions presentades, 67, va depassar, de llarg, les previsions més optimistes fetes pel comitè organitzador i va obligar-lo a realitzar una sèrie d'ajustaments, tant pel que fa referència a l'ordre d'exposició de les comunicacions, com del temps disponible per presentar-les.

El gran nombre de comunicacions presentades, així com la gran quantitat de congressistes enregistrats, a la ratlla dels dos-cents, posen de relleu les estretes relacions que la geografia i la cartografia tenen, avui per avui, a casa nostra. També palesen l'interès real que hi havia en una part de la comunitat de geògrafs catalans en la celebració d'aquest segon congrés. Un interès que cal aconseguir mantenir viu i projectar-lo vers nous congressos. Precisament, aquest és un dels

objectius d'aquest número especial de la revista *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*.

El número que el lector té a les seves mans està dedicat, de forma íntegra, tal com s'indica a la portada, al Segon Congrés Català de Geografia. Al llarg de les seves pàgines s'exposen les diferents activitats que s'hi van dur a terme (comitès, programa general, etc.). Es reproduïxen també, de forma íntegra, tant el text de les conferències i ponències llegides, com el de totes les comunicacions presentades. Amb la seva publicació s'espera no sols donar constància de les aportacions i treballs presentats al congrés, sinó convertir aquest número especial en una eina útil de consulta per a tots els geògrafs i estudiosos interessats en la cartografia com a llenguatge geogràfic. Aquest número especial va acompanyar d'una acurada selecció de fotografies preses durant el decurs del congrés, que il·lustren les diverses activitats dutes a terme durant els tres dies que va durar.

Per tal de poder publicar tot aquest material en un mateix número s'ha pres la decisió, encara no assajada en aquesta revista, d'imprimir una part del material recollit en format analògic, és a dir en suport paper, i l'altra part en format digital mitjançant un CD-ROM disponible a la contraportada. D'aquesta manera, el lector podrà consultar en suport paper gairebé tot el material relatiu a les conferències i a les ponències llegides, així com tota la informació relativa als comitès, entitats col·laboradores, el programa general, així com la selecció de fotografies esmentada. Aquesta partió contempla, però, unes poques excepcions. Així, el text de la ponència «Cartografia i innovació», llegida pel professor Xavier Pons de la Universitat Autònoma de Barcelona, atès el seu format essencialment visual, s'ha reproduït de forma íntegra a la part digital, és a dir al CD-ROM, ja que consta essencialment d'imatges. El mateix s'ha fet amb les interessants il·lustracions que acompanyen el text de la conferència impartida pel professor Mark Monmonnier, ja que s'ha considerat que la seva reproducció monocroma en la part analògica li restaria una bona part de la seva extraordinària força expressiva i didàctica. En aquest cas, l'opció adoptada permetrà que el lector pugui veure les diapositives d'aquesta conferència en la pantalla de l'ordinador mentre se'n llegeix el text en suport paper.

A la part digital el lector hi trobarà, a més a més, tant el text i les imatges íntegres de totes les comunicacions presentades. Aquesta solució tècnica permetrà poder consultar-les amb tota la riquesa cartogràfica i cromàtica amb que van ser elaborades i presentades durant el congrés. D'altra banda, les ponències, conferències i comunicacions publicades, ja sigui en format paper o en format digital, podran ser consultades en línia a través de la pròpia pàgina web de la Societat Catalana de Geografia i aquest número de *Treballs*, tal com passa en els darrers, podrà ser consultat des de diversos portals electrònics de revistes científiques, com ara el «Portal de Publicacions de l'IEC» o «Racó. Revistes catalanes amb accés obert».

La publicació d'aquest número especial ha estat possible gràcies a la generosa col·laboració, tant del Departament de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, que ha sufragat la impressió en paper, com de

l'Institut Cartogràfic de Catalunya, que s'ha fet càrrec del disseny, confecció i impressió dels CD-ROM que conté l'edició digital.

Aquest número monogràfic de la revista *Treballs de la Societat Catalana de Geografia* constitueix una publicació científica molt important generada pel Segon Congrés Català de Geografia. Però no és la única. Cal recordar que la Societat ha publicat enguany, amb l'ajut de l'Institut d'Estudis Catalans i en relació amb aquest congrés, el llibre *El mapa com a llenguatge geogràfic. Recull de textos històrics (ss. XVII-XX)*, l'edició del qual va anar a cura del geògraf Jesús Burgueño, membre de la Junta de Govern de la nostra societat. I també hem d'informar que s'està treballant en la publicació de l'any vinent del llibre *El mapa com a llenguatge geogràfic. Textos de suport*, l'edició del qual va a càrrec del geògraf Pau Alegre. Un llibre que aplega una acurada selecció de textos clàssics de cartografia, els originals dels quals havien estat publicats en anglès i francès i que el professor Pau Alegre va traduir al català i va anar penjant a la pàgina web de la Societat Catalana de Geografia al llarg del curs 2007-2008 com a «textos de suport» del Segon Congrés Català de Geografia.

No podem cloure aquest text introductori sense esmentar de nou, tal com ho vàrem fer a la conferència inaugural, que aquest congrés es va organitzar amb la decidida voluntat que, tan bon punt sigui possible, n'hi hagi un tercer. Serveixin aquests mots finals de crida per a què tant els socis com els geògrafs catalans encara no associats vagin pensant en el tema que caldrà debatre i vagin presentant les seves desiderates.

Francesc Nadal i Piqué,
president de la Societat Catalana de Geografia
Barcelona, octubre de 2008